

**TÜRKİYE'DEKİ TEMEL EĞİTİMİN GEREKLİLİĞİNİ
ANLATAN STOPMOTION (KISAFİLM) VE AFİŞ UYGULAMASI
(ORGANİK TİPOGRAFİ ÖRNEĞİ)**

*** Lisans Tezinden Alınarak Yapılmıştır**

***Müjgan Sıkkaş-Yüksek Lisans Öğrencisi-Dumlupınar Üniversitesi
mujgan.gtasarim@gmail.com**

Özet

Eğitim bireyin doğumuyla başlayıp devam eden öğrenme, gelişme durumudur. Temel eğitimin zorunluluğu kişilerin gelişimi için oldukça önemli olmaktadır ve bunun kısıtlanması söz konusu bile olmamalıdır ancak bu kısıtlamalara maruz kalan çocukların var olduğu gerçeği bilinmektedir. İletişim sanatı da denebilecek olan tipografi tasarımını insanların dikkatinin çekilmesi gereken bir konu için kullanılması hem konuya vurgu yapılması hem de teknolojinin gelişmesi ile çeşitli iletişim olanaklarının ortaya çıkması ve görsel iletişimde yeni alanların oluşması tipografiyi geleneksel kalıptan çıkarıp hareketli dijital tasarım anlayışına sahip olmaya yöneltmiştir. Yenilikçi bir yaklaşım olan organik tipografi ya da deneysel tipografi olarak da adlandırılabilir olan bu yaklaşımla toplumsal sorun haline gelen temel eğitimin zorunluluğu konusu üzerine, belirlenen metnin seramik harfler ve çim tohumlarıyla oluşturulması ve hareketli görüntü Stop Motion ile kısa film çekiminin yapılması amaçlanmıştır. Tüm bu aşamaların ortak noktası Türkiye'deki temel eğitimin zorunlu ve her çocuğun iyi bir eğitim hakkına sahip olduğunun organik tipografi uygulamasıyla oluşturulmasıdır.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Organik Tipografi, Stop Motion, Afiş,

**THE PRIMARY EDUCATION REQUIREMENTS IN TURKEY
NARRATIVE STOPMOTION (SHORTFILM) AND POSTER APPLICATION
(EXAMPLE OF ORGANIC TYPOGRAPHY)**

*** Made by Taking the Undergraduate Thesis**

**Müjgan Sıkkaş-Graduate Student-Dumlupınar University
mujgan.gtasarim@gmail.com**

Abstract

Education is the state of learning and development that starts and continues with the birth of the individual. The imperative of basic education is very important for the development of individuals and this should not be restricted. However, it is known that there are children exposed to these restrictions. The use of typography design, which can also be called the art of communication, for a subject that needs to be drawn to the attention of people, has led the typography out of the traditional pattern and to have a moving digital design understanding, with the emphasis on the subject and the development of technology, the emergence of various communication opportunities and the creation of new areas in visual communication. With this approach, which can also be called as an innovative approach, organic typography or experimental typography, it is aimed to create the specified text with ceramic letters and grass seeds and to shoot short films with motion image Stop Motion on the subject of the necessity of basic education. The common point of this stage of basic education compulsory in Turkey and is formed by an organic typography application that has the right of every child a good education.

Keywords: Education, Organic Typography, Stop Motion, Poster,

Giriş

Problem Durumu

Eğitim, bireyin doğumuyla başlayıp ölümüne kadar devam eden ve bu süreç içinde elde edilen, öğrenilen, sosyal, kültürel ve birçok gelişmeyi içerisinde barındıran bir olgudur. Kişisel hakların içinde yer alan, hayati derecede önem arz eden özellikte olmasına rağmen ülkemizde her yıl birçok çocuğun temel eğitim hakkı yasalara rağmen elinden alınarak çocuk işçiliğe, çocuk evliliklerine ya da istismara mahkum olarak toplumda yer almalarına sebebiyet verilmektedir. Diğer bir durum ise; teknolojinin devamlı gelişim içinde olması yeni iletişim kanallarının oluşmasına zemin hazırlamıştır. Özellikle görsel iletişim alanında yeni iletişim kanallarına bağlı olarak tipografinin geleneksel yapısından çıkıp teknolojik gelişmeler ışığında yeni uygulama tarzları bulması tipografinin niteliğinde değişmelere yol açmaktadır. Basılı ortamından çıkıp boyut ve hareket kazanmaya başlayan tipografi kitle iletişiminde önemli rol oynamaktadır. Elde edilen bu verilere dayalı olarak oluşan yeni görsel kültürü, toplumun içinde yer alan temel eğitim hakkının kısıtlanması konusunda farklı disiplinleri bir arada kullanarak toplumun dikkatini çekmek, bilinç algısı uyandırmak temel gerektir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı Türkiye’deki temel eğitimin gerekliliği konusunda yapılan araştırmalardan elde edilen sonuçlar doğrultusunda, tipografi sanatı ve farklı sanat disiplinlerini bir arada kullanarak özgün bir tipografik düzen oluşturmak ve oluşturulan tipografik düzenlemenin hareketli görüntü tasarımına ve afiş tasarımına uyarlanması belirlenen konu üzerinde toplum bilinci uyandırmak adına temel amaçtır.

Araştırmanın Önemi

Eğitim bireyin doğumuyla başlayıp ölümüne kadar devam eden, gerekli bilgi ve donanımı elde etmelerini sağlayan bir süreci kapsamaktadır. Kişinin hayata bakışını, kişiliğini ve toplumdaki yerini belirlemede etkili olan eğitimin önemi kabul görmüş bir gerçekliktir. Toplumumuzda ve dünyada eğitim üzerine birçok söz söylenmiş ve yüzyıllarca dile getirilerek topluma mal edilmiştir. Ancak değişen toplum yapısı eğitimin önemini giderek göz ardı etmeye ve hukuki sorumlulukların yerine getirilmemesi sürecini tetiklemektedir. Çocuğun dünyaya geldiği andan itibaren ilk eğitimi aile eşliğinde, büyüme süreciyle beraber devam etmekte olup bu süreçte çocuğun büyüdüğü ortam, aldığı eğitim, çocuğun gelişiminde, psikolojik ve sosyal yapısında etkileyici olmaktadır. Tipografi ise; yazının bulunuşundan itibaren, var olan bir mesajı iletme kaygısı ile başlayan ve içerisinde sanat olgusunu da barındıran sözcüklerle mesajın düzenlenmesi sanatıdır. Bir tasarımın kimliğini oluşturan tipografi, tasarımda verilmek istenen mesajın doğru bir biçimde karşı tarafa aktarılabilmesi için oluşturulan kompozisyon ile uyumlu yazı karakterlerinin kullanılmasının yanı sıra algılarına bilirlilik açısından açık seçik, kafada soru işareti veya yanlış bir anlaşılmaya mal

bırakmayacak biçimde kullanılmalıdır. Grafik tasarım tarihine baktığımızda ilk dönemlerden itibaren tipografi dönemin tasarımcıları tarafından kullanılırdı. Ressamlar tarafından elle oluşturulan tipografi teknolojinin gelişmesine bağlı olarak değişen koşullar ile birlikte kendine yeni oluşum şekilleri oluşturmaya başlamıştır. Bu oluşum sürecinde sadece kendi içinde oluşturduğu üsluba bağlı kalmayıp farklı disiplinler ile de gelişimini devam ettirmektedir. Sanat disiplinleri arasındaki etkileşimin temelinde yine tipografinin temel noktası olan dilin kullanımı var olmaktadır. Buda farklı disiplinlerin bir arada kullanılması açısından özellikle tipografi tasarımında önemli bir noktadır. Tüm bu olguların ışığında temel eğitimin bireylerin gelişimine etkisinin, yasal ve etik boyutlarının araştırılarak elde edilen veriler ışığında, gelişen teknolojiye ve koşullara bağlı olarak yenilikçi bir tasarım olan hareketli görüntü tasarımında tipografi tasarımının kullanılması bilgilendirici içerik üretimi oluşturulması ve toplumsal bilinç uyandırması açısından önemli bir araştırmadır.

Sınırlılıklar

Tipografik düzenlemede kullanılmak üzere “Biz mi çocukları eğitiyoruz yoksa onlar mı bizi?” yazısının seramik harfler ile bir düzen içinde oluşturulması, oluşturulan harflerin stop-motion ve afiş tasarımına uyarlanması ile sınırlandırılmıştır.

1. TÜRKİYE’DE ÇOCUK HAKLARI BAĞLAMINDA ZORUNLU TEMEL EĞİTİM

Çocuk kavramı tüm toplumların kültürel ve sosyolojik değerlerine bağlı olarak değişiklik gösteren ve kendi değerlerine bağlı olarak oluşturulan bir kavram olmaktadır. Tarihsel süreçler, gelişen ve değişen toplum yapıları çocuk kavramının algılanmasında yeni düşüncelere olanak sağlamaktadır. Çocukluk kavramı üzerine oluşturulmuş birçok tanımlamaya ulaşmak mümkündür ancak orta çağda akraba olarak nitelendirilirken modern çağda çocuk kavramı Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi’nde ve hukukta yer alan tanımlamalarla algılanmaktadır. Hukukun içinde birçok maddede yer alan çocuk kavramı farklı hukukçular tarafından farklı tanımlamalarla nitelendirilip tartışma konusu olsa da özünde çocuk kavramı çocuk hakları bağlamında, zorunlu temel eğitim konusunda ortak bir noktaya çıkmaktadır. Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi ve Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın 42. Maddesi olan “II. Eğitim ve Öğretim Hakkı ve Ödevi kapsamında; kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz. Öğrenim hakkının kapsamı kanunla tespit edilir ve düzenlenir. İlköğretim, kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunludur ve devlet okullarında parasızdır.” (Türkiye Büyük Millet Meclisi Türkiye Cumhuriyeti Anayasası,1982:42). maddesince ve Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi’nin 28. ve 29. maddesinde yer alan zorunlu eğitim kavramı ayırım gözetmeksizin her çocuk için geçerli ve kapsamlıdır. Günümüz şartları, toplum kuralları veya keyfiyetten dolayı hiçbir çocuk sahip olduğu bu haklardan mahrum bırakılamaz. Kişiliğin gelişimi ve bunun yanında küresel dünyada büyüyen ve gelişen toplum yapısındaki ülkelerin temelinde iyi bir eğitime sahip bireylerin olduğu düşünülmektedir. Öyle ki kişisel anlamda kendini geliştiren bir birey kendisinin dışında yaşadığı topluma da gelişimsel anlamda

niteliklerini sunmakta ve kendini geliştiren, geliştirdikçe yeni arayışlar ve katkılar sağlayan bireyler halini almaktadırlar. Sürekli değişim içinde olan küresel dünyada değişen koşullarla ihtiyaçlar ve gereksinimlerde değişiklik göstermektedir. Bu noktada en temel ihtiyaç belli donanım, bilgi birikimine sahip eğitilmiş kişiler olmaktadır. Teknolojini gelişmesi ile birçok alanda yenilikler ve pratik yaşam koşulları oluşturulmaya başlanmaktadır ancak gelişen teknolojiye rağmen zorunlu temel eğitim konusunda fikir ayrılıkları ve bu fikri ayrılığın dışında anayasal hakların ihlali ile karşılaşmaktadır. Din, dil, ırk ve yaşadığı toplum fark etmeksizin her bireyin anayasada sahip olduğu haklar ortaktır. Bu bağlamda çocuk haklarında da çocuğun doğduğu yer, dini ya da cinsiyeti fark etmeksizin temelde ortak eğitim olanaklarına sahip olması gereklilikten öte bir zorunluluk arz etmektedir ve gelişimin temelinde eğitimin çok büyük önemi olduğu unutulmamalıdır. Türk milli eğitiminin amaçları ile temel ilkelerini 14 Haziran 1973'te kabul edilen 1739 Sayılı "Milli Eğitim Temel Kanunu" belirlemektedir. Söz konusu yasanın kimi maddeleri 16 Haziran 1983 tarih ve 2842 Sayılı yasa ile değiştirilmiştir. Yasanın, Türk eğitim sistemini iki bölüm içinde düzenlediği görülür. Birinci ana bölüme "Örgün Eğitim, ikinci ana bölüme de "Yaygın Eğitim" denmiştir. Eğitim sistemine bağlı tüm örgün ve yaygın eğitim kurumlarının programları ve etkinlikleri yasada ortaya konan amaçlar ve ilkeler çerçevesinde düzenlenmektedir. Türk Milli Eğitiminin Temel İlkeleri ise, Milli Eğitim Temel Yasası'nda 14 madde içinde ele alınmıştır. Bunlar, Türk eğitim sisteminin üstlenmiş olduğu genel ve özel amaçların gerçekleştirilebilmesi için uygulamada göz önüne alınması gereken ilkeler olup ve yasadaki sıra başlıklara göre, kısaca şöyle dile getirilebilir: Genellik ve eşitlik: Eğitim kurumları dil, ırk, cinsiyet ve din ayrımı gözetmeksizin herkese açıktır. Eğitimde hiçbir kişiye, aileye, zümre veya sınıfa imtiyaz tanınmaz. Bu ilke herkese, yeteneği ve ilgisine göre, eşit eğitim olanağını tanımaktadır. Ferdin ve toplumun ihtiyaçları: Milli eğitim hizmeti, Türk vatandaşlarının istek ve kabiliyetleri ile Türk toplumunun ihtiyaçlarına göre düzenlenir. Yukarıdaki ilkeyi vatandaşın istek ve yeteneği ile toplumun gereksinimlerinin dengelenmesi gerektiğini ortaya koyan bir ilke olarak görmek gerekir. Yöneltilme: Fertler, eğitimleri süresince, ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde ve doğrultusunda çeşitli programlara veya okullara yöneltilerek yetiştirilirler. Milli eğitim sistemi, her bakımdan, bu yöneltilmeyi gerçekleştirecek biçimde düzenlenir. Yöneltilmede ve başarının ölçülmesinde rehberlik hizmetlerinden ve nesnel (objektif) ölçme ve değerlendirme yöntemlerinden yararlanılır. Bu ilkenin uygulanabilmesi için sistem ortaöğretim, yükseköğretim ve yaygın eğitimde okul, fakülte, bölüm, dal, program ve kurs çeşitliliğine gidilmiştir. Eğitim hakkı: Temel eğitim görmek her Türk vatandaşının hakkıdır. Temel eğitim kurumlarından sonraki eğitim kurumlarından vatandaşlar ilgi, yeti ve yetenekleri ölçüsünde yararlanırlar. Bu ilke ilköğretimin bütün vatandaşlar için zorunlu ve Devlet okullarında parasız oluşuyla pekiştirilmiş bulunmaktadır. Fırsat ve imkân eşitliği: Eğitimde kadın, erkek herkese fırsat ve imkân eşitliği sağlanır. Parasal olanaklardan yoksun başarılı öğrencilerin en yüksek eğitim basamağına dek öğrenim görmelerini sağlamak amacıyla parasız yatılılık, burs, kredi ve başka yollarla gerekli yardım yapılır. Özel eğitime ve korunmaya gereksinimi olan çocukları yetiştirmek için özel önlemler alınır. Süreklilik: Fertlerin, genel ve mesleki eğitimlerinin hayat boyunca devam etmesi esastır. Gençlerin eğitimi yanında, yaşama ve iş alanlarına olumlu bir biçimde uymalarına yardımcı olmak üzere, yetişkinlerin sürekli eğitimini sağlamak için gerekli önlemleri almak da bir eğitim görevidir (Aktaran, Öz (Akar),2013:88,89).

2. TİPOGRAFİ

Hayatın önemli bir noktasında yer alan iletişim olgusunun temelinde karşılıklı duygu, düşünce ve bilgi alışverişi yer almaktadır. İlk defa Johann Gutenberg ile kullanılan tipografi terimi günümüzde, metal harf tanımlamasından çıkıp sanatsal ve tasarıma dayalı çalışmaları da içene almaktadır. Tipografinin temelinde bir iletişim çabası vardır. Bir duyguyu, düşünceyi ya da bilgiyi aktarma kaygısı içinde tipografik düzenlemeler yapılmaktadır. Tipografi de sanatın içinde yer alan bir tasarım uygulamasıdır. Sanatsal düzenlemeler ile oluşturulmuş çalışmalar yapılmaktadır ancak tipografinin temelinde ne olursa olsun okunabilirlik, açık seçik olma vardır. Verilmek istenen mesajın karşı tarafa olduğu gibi aktarılması, algılanabilir olması tipografinin temelindeki en önemli noktadır. Tipografik iletişim içinde güzellik ve estetik kavramları ne zaman devreye girer? Tipografi hiçbir zaman bir kozmetik malzemesi gibi kullanılmamalıdır. İyi tipografi, bilginin en doğru, en açık ve en mantıklı sunucusudur. Güzellik ve estetik tipografinin hammaddesi değil, yan ürünüdür. Ana ürün anlaşılır bir iletişimdir (Becer,2013). Geçmişten günümüze birçok değişim ve süreçten geçen tipografi tasarımı ilk olarak Johann Gutenberg'in metal harfleri için kullanılırken zamanla el yazmalarına ve farklı biçimde yazı karakterlerine de verilen ortak isim olmaya başlamıştır. Tarihte tipografinin kullanım alanlarına bakıldığında çoğunlukla ressamı tarafından kullanıldığı görülmektedir. Ancak değişen koşullar ve imkanlar yeni tanımlamalara ve bu tanımlamalar içinde yeni nitelendirmelere olanak sağlamaktadır. Tipografinin ilk kullanım zamanlarında ressamı ya da hattatlar tarafından oluşturulan çalışmalar, zamanla tipograf-tipografi tasarımcısı gibi bir tanımlamayı yaratmıştır. Günümüz tipografik karakterleri, el yazılarıyla başlayan uzun bir evrim sonucunda oluşmuşlardır. Harfin temel unsuru çizgisel vuruş ve darbelerdir. Fırça, kamaş ve keski gibi yazı araçları, harf biçimlerini doğrudan etkilemiştir. Sonraları Eski Yunan ve Romalılar, harfleri temel geometrik konstrüksiyonlar üzerinde biçimlendirmeye başladı. Bütün tipografik karakterler, optik olarak hayali bir yatay çizgi (satır çizgisi) üzerine dizilirler. Tipografik karakterler et kalınlıklarına göre beş kategoriye ayrılabilir: 1- Tam beyaz (Extralight), 2-Beyaz (light), 3- Yarım siyah (Medium), 4- Siyah (Bold), 5- Tam siyah (Extrabold). (Becer,2013). Modern sanat ve gelişen sanat yapıları, teknolojinin ve yeni imkanların içinde farklı arayışlar bulmaya ve farklı disiplinlerin bir arada kullanılarak yeni tasarım model ve anlayışlarının oluşmasını sağlamıştır. Günümüz insanı, tipografik mesaj bombardımanı altındadır. Bu yoğunluk görsel kirliliğe neden olmakta, birçok tipografik mesaj işlevini yitirmektedir. Etkili tipografi, mantık ve sezginin arasındaki denge, görüntü ile söz arasında belirli bir denklemin kurulmasına bağlıdır. Tipografik simgeler, sözdizimsel ve anlamsal olmak üzere iki farklı boyutta varolur: Tipografik yaklaşım simgenin biçimiyle ilgili ise, sözdizimsel boyut ön plandadır. Ya da simgeye özel bir anlam yüklenerek etki yönü değiştirilebilir (Becer,2013). Tipografi her ne kadar saf ve esaslı olsa da, bir güzel sanat değil, bir hizmet sanatıdır. Günümüz grafik tasarımcısı, mevcut tipografik araçların artık tüketilmiş olduğunu hissediyormuş gibi görünüyor. Havada zamanımızın süratiyle hızlanmış bir heyecan arzusu var. “Yeni tarzlar”ın oluşumu umutla bekleniyor. Gerçeklerle yüz yüze gelmek kadar çarpıcı bir şey yoktur. Nedir bunlar? Hiçbir yenilik işareti olmayan bir çıkmazın sıkıcılığı mı? Ya da “yeni bir tarz” peşindeki zoraki bir değişimin ancak yüzeysel bir kazanç getireceğinin farkındalığı mı? Bu noktada 1920’li yılların yenilikçi tipografların beyanlarının temellerini hatırlamak uygun olabilir. Önceleri dili görünür kılma amacıyla büyük boyutlarda kullanılan tipografik öğelerin, özellikle de tipografik ifadeleri işaret eden, kendilerine özgü optik özellikleri olduğunun farkına varıldı. Tipograflar,

tipografik malzemelerin yeni kullanımlarından derin görsel ifadeler hayal ettiler. Bu tasarımcılar, tipografik bir sayfada, açıklık, zıtlık, renklerde heyecan ve siyah-beyaz değerler aradılar. Tipografi ilk defa tecrit edilmiş bir disiplin ve teknik olarak değil, sembollerin, fotoğrafın, filmin ve televizyonun oluşturduğu daima genişleyen görsel bir tecrübenin parçası olarak duruyordu (Armstrong,2010:44-45).

2.1. ORGANİK TİPOGRAFI

Organik kelimesi, yapısında kimyasal maddelerin kullanılmadığı, sağlığa zararsız olarak yapılan üretimi ifade etmektedir. Tipografi kelimesi ise metal harf ve çizgi kelimelerinin birleşiminden oluşan bir terimdir. “Type” metal harfleri, “graphy” çizgi, çizim anlamına gelmektedir. Bu iki kelimenin birleşiminden oluşan “organik tipografi” terimi literatürde yeni yer edinmeye başlayan, modern sanatın içinde yeni geliştirilen bir tekniğin adıdır. Organik tipografi terimi ilk olarak Grafist12 etkinlikleri kapsamında gerçekleştirilen bir projede kullanılmıştır. Nasıl sesi beğenilen bir sanatçı için sesinin rengi çok güzeldi ya da oyunu zevkle izlenen bir futbolcu için şiir gibi top oynadı gibi mecazi ifadeler kullanılıyorsa, bu başlık için kullanılan “organik” kelimesi de yaşayan, canlı organizmalar anlamına gelen tıbbi ya da kimya ile ilgili bir tanımdan öte, mecazi olarak kullanılmış bir terimdir. Organik tipografi; birleşimindeki öğelerin büyük ve belirgin bir bölümünü, el ile üretilmiş harflerin oluşturduğu ve amacının da izleyicide çeşitli duygular uyandırarak ilham vermek, böylece görsel iletişime yeni bakış açıları kazandırmak olan deneysel bir tipografi yaklaşımı ya da arayışı olarak tanımlanabilir (Okur,2009:28). Bilgisayarın icadı ile sayısal ortama geçen tipografi tasarımında elle üretimden uzaklaşma güncel sanatta ise daha çok mekanik olarak üretilmeye başlanan tipografi tasarımlarına karşın elle üretilen tipografik tasarımlara dönüş olmaktadır. Organik tipografi kelimesi ile akla gelen ilk çağrışım oluşturulan düzenlemede kullanılan malzemelerin organik bileşenlerden oluşması olmaktadır ancak kelimenin tam anlamına bakıldığında organik kelimesi burada mecazi bir anlatımla kullanılmaktadır. Örneğin Zig reklam ajansı tarafından IKEA için oluşturulan ‘Decorate for the holiday’adlı (tatiller için süsle) reklam kampanyası serisinde IKEA kendi ürünlerini ve kişileri kullanmıştır.

Resim 1: *Love*

Resim 2: *Hope*

Birçok firma ve tasarımcı tarafından kullanılmaya başlanan organik tipografi konusunda yurtiçinde ve yurtdışında farklı çalışma örnekleri yer almaktadır. Anna Garforth tarafından yapılan çalışmalarda organik tipografi konusunda iyi birer örnek olmaktadır.

Resim 3: *This*

Resim 4: *This Yakın Plan*

Resim 5: *Rethink*

Resim 6: *Rethink Yakın Çekim*

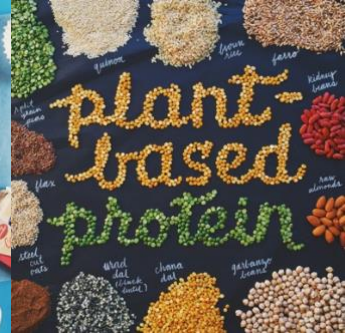
Grafik tasarım ve tipografik illüstratör Becca Clanson tarafından oluşturulan ‘Food Typography’ çalışması yaratıcılık ve el becerisinin bir araya geldiği çalışmalar olarak karşımıza çıkmaktadır.

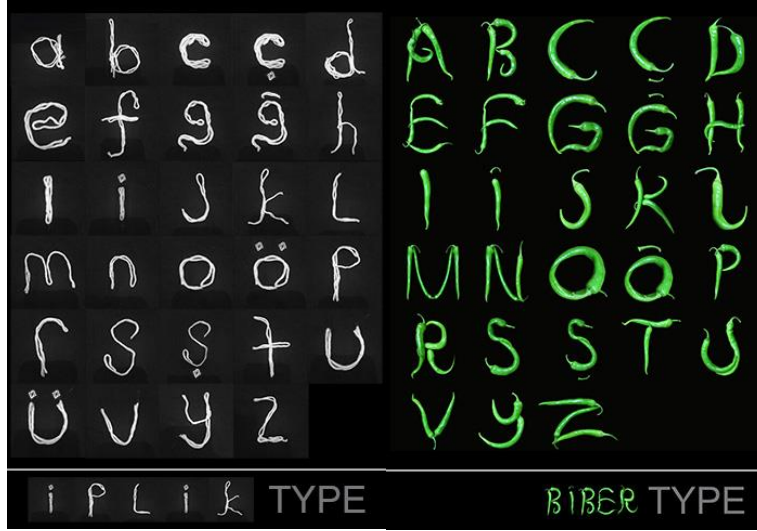
Resim 7: *Eat*

Resim 8: *Sweet*

Resim 9: *Plant Based Protein*

Resim 10: *İplik Type*

Resim 11: *Biber Type*

İngiltere temelli grafik tasarımcı Petra Blahova çiçek ve meyve kullanarak, alfabetik buz kalıplarından, Hollandalı tasarımcı Monique Goossens ise saç tellerinden tipografi tasarlıyor.

Resim 12: *Petra Blahova*

Resim 13: *R*

Resim 14: *Alfabe*

“Her türlü malzemeden tipografi yaratılabilir” diyen grafik tasarımcı Petra Blahova’nın tipografik serisi “My Garden”da kullandığı bitki ve meyveler buz kalıplarının ölçüsüne göre özenle tasarlanmış.

Resim 15: *Monique Goossens*

Resim 16: *S*

Resim 17: *H*

Tasarımcı Monique Goossens ise çöpte veya banyoda bulduğu saç öbeklerini tipografiye dönüştürüyor. Monique Goossens'in çalışmaları tasarım ve organik sanatı bir araya getiriyor. Daha önce benzerine rastlanmayan bu font, yerleşik olan zihniyetin sınırlarını oldukça zorluyor. "Yüzlerce saç telinden oluşan harfler bana göre kara kalemle çizilmiş gibi duruyor" diyen Design Academy Eindhoven mezunu tasarımcı, fotoğraf ve tasarım ilişkisini sevdiğini söylüyor (İnternet Kaynağı:1). Anadolu Üniversitesi'nde Tefik Fikret Uçar tarafından oluşturulan proje kapsamında, tasarımcılar organik olarak oluşturulmuş tipografi kullanarak kavramları, duyguları ve mesajları aktarmaya çalıştılar. Bunu deneyerek, ezberlenmiş kavramlardan koparak, formları dönüştürerek, tipografi ve kaligrafi ile formatların sonsuz olasılıklarını yeniden keşfederek başardılar. Öğrenciler zihinlerinin depolarının ötesinde arama yaparak, başarısızlık yaşayarak ve yeni bağlantılar kurarak mektup formları geliştirmeye çalışmışlardır. Projeler 1 ay süre ile 50x70 cm boyutunda afiş tasarımı (300 dpi, CMYK, jpeg), 50x70 cm (300 dpi, CMYK, jpeg) biçiminde majiscules, miniscules, numbers ve noktalama işaretleri içeren karakter kümesi ve 720x576 piksel, 45 saniye süreli deney filmi (Quicktime) olarak gerçekleştirilmiştir (İnternet Kaynağı:2).

Resim 18: Arif Arıman

Resim 19: Fatih Yılmaz

Resim 20: Aytaç Ateş

2.2. AFİŞ TASARIMINDA TİPOGRAFİ

Görsel iletişimin temelinde etkili, anlaşılabilir iletişim yer almaktadır. Afiş bilgilendirici, belirli boyutlarda iç ve dış mekanlarda kullanılmak üzere oluşturulan ve temel amacı anlaşılabilir olmak olan bir iletişimsel grafik ürünüdür. Tipografinin temelinde de yer alan bu anlaşılabilir, okunabilirliği yüksek tasarımların oluşturulabilmesi için belli niteliklere sahip olması ve belirli kriterler ile oluşturulması gerekmektedir. Öncelikle bir afiş tasarımı önemli olan ilk kriter verilmek istenen mesajın açık, anlaşılabilir olmasıdır ve kullanılan tipografik karakterlerin uygunluğu, örneğin; kullanılan fontun serifli, serifsiz, italik, bold, metin bloklaması ya da harf aralıkları, boşluk ve renk uyumu gibi kriterler üzerinde dikkatle durulmalıdır. Afiş tasarımı kendi içinde belirli kriterlere alt başlıklara ayrılmaktadır. Tipografik bir afişte ön planda tipografik karakterler olmalıdır. Bu yüzden afiş tasarımına başlamadan önce ilk olarak hangi kriterlerde bir tasarıma sahip olacağına karar verilmelidir. Kullanılabilir ve verilmek istenen mesajın etkili olarak karşı tarafa aktarılabilmesi için tasarımın kullanılacak olduğu iç ve dış mekanın potansiyeline uygun olarak düzenlenmesi önemli bir kriterdir. Büyük boyutlu dış mekan afişleri, duvar yüzeylerine ve ilan panolarına asılır. İç mekan afişleri ise lobi, salon ve koridorlarda kullanılmak

üzere tasarlanan daha küçük boyutlu afişlerdir. Dış mekan afişlerinin izlenme süresi, tasarım aşamasında dikkate alınması gereken kriterdir. Afişler üç ana gruba ayrılır: 1) Reklam Afişleri: Bir ürün ya da hizmeti tanıtan afişlerdir. Beş sektörde yaygın olarak kullanılırlar: a) Moda, b) Endüstri, c) Kurumsal reklamcılık, d) Basın-Yayın, e) Gıda, f) Turizm. 2) Kültürel Afişler: Festival, seminer, sempozyum, balo, konser, sinema, tiyatro, sergi ve spor gibi kültürel etkinlikleri tanıtan afişler bu gruba girer. 3) Sosyal Afişler: Sağlık, ulaşım, sivil savunma, trafik, çevre gibi konularda eğitici ve uyarıcı nitelikteki afişlerin yanı sıra, politik bir düşünceyi ya da siyasi bir partiyi tanıtan afişler ise sosyal afişler grubunda yer alır (Becer,2013:201-202).

3. STOP-MOTION (KISAFİLM)

Stop-motion, bir animasyon türüdür. Genellikle kukla ya da oyun hamuru gibi materyaller kullanılarak yapılırsa da günümüzde farklı, yaratıcı materyaller kullanılarak oluşturulmuş stop-motion çalışmaları bulunmaktadır. Stop-motion oluşturulabilmesi için kamerayı objenin ve belirlenen çekim kompozisyonuna göre ayarlanıp kareyi çekip daha sonra belli adımlarla objenin hareket ettirilerek her hareketin tek tek fotoğraf makinası ile belgelenmesi ve çekim aşamasının ardından elde edilen fotoğrafların çekim sırasına göre dizilerek montajlanması ile elde edilen hareketli görüntü tasarımıdır. Stop-Motion tasarımında yaklaşık 15-24 kare 1 saniyeye denk geldiği bilinmektedir.

4. YÖNTEM

4.1 Araştırma Modeli

Araştırmada kullanılan veriler nicel araştırma yöntemlerinden genel tarama modeli çerçevesinde literatür incelemesi olarak gerçekleştirilmiş ve uygulama çalışması yapılmıştır.

4.2 Veri Toplama Teknikleri

Bu araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden literatür taramasına başvurulmuştur. Çalışmanın konusunu oluşturan organik tipografi için yurtiçi ve yurtdışı literatür taraması yapılmıştır. Araştırmada literatür taraması için basılı materyal ve elektronik kaynaklarda tarama yapılmıştır.

4.3 Verilerin Analizi

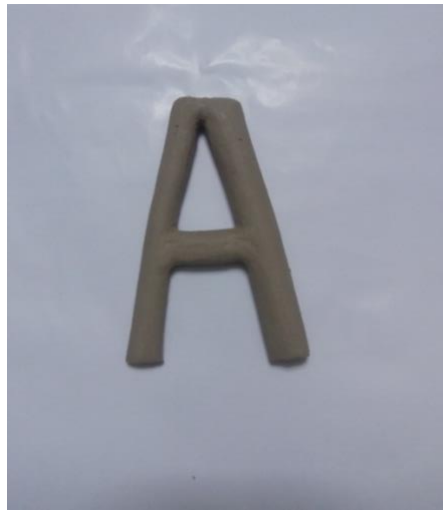
Bu araştırmada görsel iletişimin alanı olan tipografi tasarımı ile zorunlu temel eğitimin önemini vurgulamak ve toplumsal bilinç uyandırmak amacı için yenilikçi bir yaklaşım olan organik tipografi tasarımıyla çalışma oluşturulmuştur. Belirlenen araştırma modeli kullanılarak, elde edilen veriler doğrultusunda, Türk eğitim sisteminde çocuğun eğitim hakkı araştırılmış ve tipografi tasarımında kullanılmak üzere eğitim ve çocuk üzerine kullanılabilecek sloganlar gözden geçirilmiş ve ‘iyi bir eğitim her çocuğun temel hakkıdır. Peki biz mi çocukları eğitiyoruz yoksa onlar mı bizi?’ sözünün tasarımda kullanılmasına karar verilmiştir. Organik tipografi düzenlenmesinin oluşturulabilmesi için yazıya ve konu bütünlüğüne uygun materyal, malzeme

araştırması yapılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen veriler ve uygulama aşamaları uygulama ve yorum kısmında ayrıntılı olarak verilmiştir.

5) UYGULAMA VE YORUM

Çalışmaya ilk olarak organik tipografi uygulamasında kullanılmak üzere tipografi için metin ve metnin oluşturulmasında kullanılacak olan malzeme araştırmasının yapılması ile başlanmıştır. Malzeme araştırmasında konunun ve seçilen yazının içeriğiyle uyumlu malzemeler analiz edilmiş ve seramik çamurunun kullanım ve teknik özellikleri araştırılarak uygulama aşamasına geçilmiştir. Belirlenen tipografik düzenleme için toplam 79 harf, 16 noktalama işareti seramik çamuru ile hazırlanmıştır.

5.1 HARF UYGULAMA AŞAMALARI VE FIRINLAMA

Resim 15: A

Resim 16: H

Resim 17: İyi Bir

Resim 18: A

Resim 19: b

Resim 20: *Fırınlama Aşaması*

Uygulama aşamasında ilk olarak kullanılacak olan malzemenin analizleri yapılarak, oluşturulacak olan yazı için harf tasarımları yapılmış ve boyutlandırma çalışması ile harf boyutları oluşturulmuştur. Oluşturulan harflerin içi oyularak boşaltılmış ve kurumaya bırakılmıştır. Kuruma aşamasından sonra beyaz bir renge sahip olan harfler seramik fırınında pişirilmeye bırakılmıştır.

5.2 SIRLAMA VE ÇİMLENDİRME

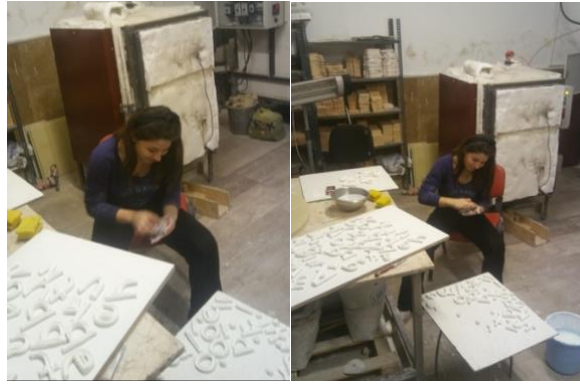
Resim 21: *Fırınlanmış Harf Plakası*

Resim 22: *Temizlik*

Resim 23: *Sır*

Resim 24: *Sırlama 2*

Resim 25: *Temizlik*

Resim 26: *Sır Temizliği*

Resim 27: *Sırlama Sonrası Fırınlanmış Harfler*

Resim 28: Kullanıma Hazırlanmış b, z ve y Harfleri

Resim 29: b Harfi

Resim 30: b Harfin Sırrı Temizlenen Kısım

Resim 31: Çimlendirme Aşaması

Resim 32: Çimlendirme Denemesi Yapılan Harfler t, e

Piştirim sürecinin tamamlanmasından sonra soğumaya bırakılan seramikler belli soğukluğa ulaşmasının ardından fırça yardımı ile oyulan kısımlarda kalan toz parçaları ve dış pürüzleri temizlenmiştir. Temizleme işleminin bitmesinin ardından hazırlanan beyaz sır karışımı ile her birinde aynı teknik kullanılarak tüm harflerin sırlama işlemi gerçekleştirilmiştir. Fırınlama işlemi yapılmadan önce sırlanan harflerin refraktere değecek olan kısımları bezle temizlenerek yapışma ve çatlamalara karşı önlemler alınmış ve ardından fırında pişirilmeye bırakılmıştır (resim 26). Fırın soğutma işleminin ve harflerin soğumasının ardından harfler kontrol edilerek bir sonraki aşama çimlendirme işlemine geçilmiştir. Çimlendirme işlemine henüz harflerin yapım aşamasında iken başlanmış ve ardından kullanıma hazır hale gelen harflerin içinde çimlendirme işlemi yapılmaya başlanmıştır.

5.3 STOP-MOTION ÇEKİM AŞAMASI VE KURGU

Resim 33: Başlık Çekim Aşaması

Resim 34: Ana Mesaj Çekim Aşaması

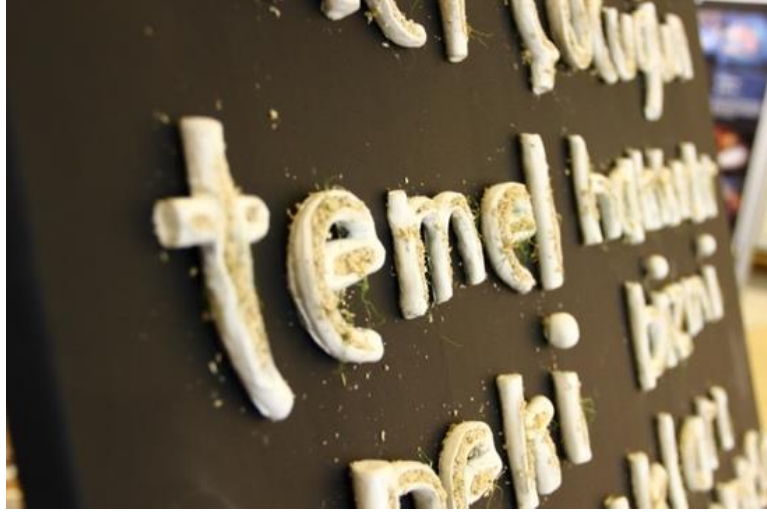
Resim 35: Stop-motion Kurgu Aşaması

Biten çimlendirme işleminin ardından Stop-Motion aşamasına geçilmiştir. İlk olarak sahne açısı ve kompozisyon oluşturulmuştur. Kompozisyonda kullanılmak üzere içerisinde metin bulunan a4 kâğıtlar siyah akrilik boya ile boyanarak belirli bir düzende yerleştirilmiş ve kompozisyona zemin oluşturulmuştur. Oluşturulan kompozisyon için günün belirlenen saatinde doğal ışık ortamında Canon Eos 1200D 18-55 mm ile toplamda 912 çekim yapılmıştır. Çekim aşamasında ilk giriş sahnesinde ham seramik çamurundan 'organik tipografi' yazısı başlık etkisi oluşturacak biçimde düzenlenmiştir. Ardından çimlendirilmiş harfler ile kompozisyon tamamlanmıştır. Çekim aşamasının sonlandırılması ile 912 fotoğrafın içinden 837 fotoğraf seçilerek kurgu aşamasına geçilmiştir. Kurgulama Adobe Premiere Pro programında yapılmıştır. Kurgu aşamasında 4 bölüm bulunmaktadır. İlk olarak ön bilgilendirme ardından çalışma başlığı, verilmek istenen mesaj ve jenerik olarak çalışma tamamlanmıştır. Montajda dinamik bir etki bırakmak için Morning-Mandolin adlı tempolu fon müziği seçilmiştir. Tüm bölümler dahil olmak üzere toplamda 2:48 dakika olarak montajlanıp video formatına aktarılmıştır.

5.3 SERGİLEME

Resim 36: Genel Görünüm

Resim 37: Temel

Resim 38: Tipografi

Resim 39: Organik

Resim 40: QR Kod

Resim 41: *Afiş*

Resim 42: *Afiş Bilgi*

Resim 43: *Yakın Çekim*

Resim 44: *Video Ekranı*

Uygulamanın son aşaması olan sergileme çalışması için yaklaşık olarak 120x90 ölçülerinde beyaz tuval siyah karatahta boyası ile boyanmıştır. Boyanın kurummasının ardından okul tahtasını anımsatması için tebeşir ve silgi koyulabilmesi amacı ile bir alt bölüm monte edilmiştir. Sunum zemininin tamamlanmasının ardından çim tohumu ile hazırlanmış olan harfler silikon yardımı ile tuvale sabitlenmiştir. Yardımcı öge olarak ve okul tahtası etkisi yaratabilmek için monte edilen bölüme tebeşir ve tahta silgisi eklenmiştir. Diğer sergileme ürünü afiş tasarımı için stop-motion çekim aşamasında zeminde kullanılmak üzere hazırlanan a4 kağıtlar bir plaka üzerine yapıştırılarak afiş zeminini oluşturulmuştur. Afişte kullanılacak olan yazılar stop-motion çekiminde başlıkta ham olarak kullanılan harfler kullanılmıştır. Ayrıca afişin sol alt köşesine çalışmanın kısa bilgisi, amacı ve oluşturulan QR kod yerleştirilmiştir. Oluşturulan QR kod ile kişilere mobil uygulama üzerinden kod okuyucu ile dijitalle aktarılmış olan stop-motion çalışmasına diledikleri gibi ulaşma olanağı sunulmuştur. Sergileme aşamasında anlık olarak kişilerin videoya ulaşabilmeleri için de monitör kurulumu ile videonun sergilemesi yapılmıştır.

SONUÇ

Eğitim, bireyin kişisel gelişimi ve toplumsal gelişime katkısı açısından önemli ve hukuki olarak zorunlu bir durumdur. Toplumlar teknolojinin gelişimine bağlı olarak refah seviyelerinde gelişime gitmek, bilim ve sanatta yeni gelişmeler sağlamak için her koşulda eğitilmiş birey potansiyeline ihtiyaç duymaktadırlar. Bu amaçla Türkiye’de zorunlu temel eğitim konusunda toplumsal bilinç algısı yaratmak ve sanatın bir alanı olan tipografi ile farklı bir sanat disiplini olan seramik sanatının birleşiminden organik tipografi çalışmasının yapılması ve sergilenmesi eğitimin gerekliliği konusunda bilinç uyandırmak için yararlı bir çalışma olmaktadır. Ayrıca farklı sanat disiplinlerin bir arada kullanılması yaratıcılık anlamında da farklı çalışmaların oluşturulmasına zemin hazırlayarak konuya olan ilgiye çekiciliği arttırmaktadır. İlk zamanlar hattatlar tarafından ve ressamlar tarafından kullanılan tipografi elle oluşturulmuş ürünlerdi ve oldukça fazla emek ve zaman isteyen çoğaltılması güç olan tasarımları oluşturmaktaydı. Ancak zamanla bilimsel alandaki gelişmeler, yeni buluşlar baskı-çoğaltım tekniğini, sayısal ortamda tasarım anlayışını ve devam etmekte olan birçok yenilikçi kullanım alanları yaratmaktadır. Özellikle baskı teknolojisi ve sayısal ortama aktarılan tasarımlar sanatta yeni varoluşlar yaratmaktadır. Modern toplum ve teknoloji toplumu olarak da adlandırılabilir olan bu kuşakta basılı materyallerden çok dijital platforma aktarılan, sayısal ortamda hazırlanmış hareketli görüntü tasarımı gibi alanlarda yaratıcı fikir arayışları oluşmaktadır. Organik tipografi kavramı da yenilikçi bir tasarım yaklaşımı olarak sanatın içinde yer almaya başlamakta olup farklı disiplinlerle ve oluşumunda kullanılan materyaller ile de yaratıcı düşünceye açık özgür bir tasarım anlayışı barındırmaktadır. Organik tipografi kavramındaki organik kelimesi tamamen mecazi bir anlatım barındırmaktadır ve birleşimindeki öğeler doğal ürünlerden oluşmalıdır algısı yanıltıcı bir tespittir. Aksine buradaki organik kelimesi tamamen elle üretilmiş yaratıcı kullanımlara sahip konuya ilişkin her türlü uyumlu materyalin kullanımına açıktır. Proje kapsamında seramik çamuruyla oluşturulan tasarlanmış harfler ve bu harflerin birleşimiyle oluşturulan metin tasarımı, afiş ve stop-motion tasarımları sunum şekilleri ve verilmek istenen mesajın farklı bir sanat yaklaşımı olan organik tipografi ile oluşturulması dikkat çekiciliği arttırmış ve çimlendirme işleminde bilerek sararmış, bozulmaya başlamış çimlerin kullanılması bir metafor yaratmış ve konu üzerinde kişilerin durup düşünmesini sağlamıştır. Bilindiği üzere bitkiler yeterli su, ışık ve hava alamazlar ise zamanla sararıp kurumaya başlarlar, eğitimde bireyin suyu, ışığı, ve havasıdır. Zira iyi bir eğitimi ya da zorunlu temel eğitimini tamamlayamayan bireyler kişisel gelişimlerini tam anlamıyla tamamlayamazlar ve gelişen teknoloji çağına uyum sağlamakta yaşadıkları güçlük kişilerin yaşamlarını zora duruma sokmaktadır. Ayrıca projenin kitlelere daha rahat hitap etmesi ve ulaşılabilirlik açısından pratik ve sürekli olması için oluşturulan video dijital ortama aktarılmıştır. Mobil uygulamalar ile erişim sağlanabilmesi için oluşturulan QR koda afiş tasarımında bilgilendirme kısmında yer verilmiş ve kişilerde merak uyandırarak konunun ilgi çekiciliğini, projeye ulaşım olanağını da artırarak kişilere istediği yerde ve zamanda stop-motion videoyu izleme fırsatı sunması ile de projenin amaçlanan başarıya ulaştığı söylenebilir.

KİTAP KAYNAKÇASI

Bayer, H. (2010). *Grafik Tasarım Kuramı/Grafik Alanında Okumalar*. (Çev; M. Uslu. Derleyen; Helen Armstrong) Espas Yayınları. (1967)

Becer, E. (2013). *İletişim ve grafik tasarım*. Ankara: Dost Yayıncılık.

TEZ KAYNAKÇASI

Okur, Ç. (2009). *Film Dili Olarak Organik Tipografinin Kullanımı*. (Sanatta yeterlilik tezi). Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi. (241753)

Öz (Akar), (2013). *Çocuk Hakları Bağlamında Çocuklarda Eğitim Hakkı*. (Yüksek lisans tezi). Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi. (350838)

İNTERNET KAYNAKÇASI

İnternet Kaynağı 1: <http://www.cut-online.com/2013/12/19/tipografi-buz-kalibinda-bitki-ve-sac-telidir/>

İnternet Kaynağı 2: <http://www.designingwithtype.com/anadolu/index.html>

İnternet Kaynağı 3: https://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa_2018.pdf

GÖRSEL KAYNAKÇASI

Görsel 1-2: (Erişim Tarihi: 19.03.2020)

https://www.adsoftheworld.com/media/print/ikea_decorate_for_the_holidays_3

Görsel 3-4-5-6: (Erişim Tarihi: 19.03.2020)

<https://belopotosky.wordpress.com/tag/anna-garforth/>

Görsel 7-8-9: (Erişim Tarihi: 19.03.2020)

<https://bigumigu.com/haber/besinlerin-tek-kelimeyle-tipografik-dusunceleri/>

Görsel 10: (Erişim Tarihi: 22.03.2020)

<http://www.gratolye.com/tr/esrayuce>

Görsel 11: (Erişim Tarihi: 22.03.2020)

<http://www.gratolye.com/tr/esrayigit>

Görsel 12-13-14-16-16-17: (Erişim Tarihi: 22.03.2020)

<http://www.cut-online.com/2013/12/19/tipografi-buz-kalibinda-bitki-ve-sac-telidir/>

<http://www.designingwithtype.com/anadolu/images.php?whatImage=1>

Görsel 18: (Erişim Tarihi: 22.03.2020)

<http://www.designingwithtype.com/anadolu/images.php?whatImage=1>

Görsel 19: (Erişim Tarihi: 22.03.2020)

<http://www.designingwithtype.com/anadolu/images.php?whatImage=14>

Görsel 20: (Erişim Tarihi: 22.03.2020)

<http://www.designingwithtype.com/anadolu/images.php?whatImage=3>